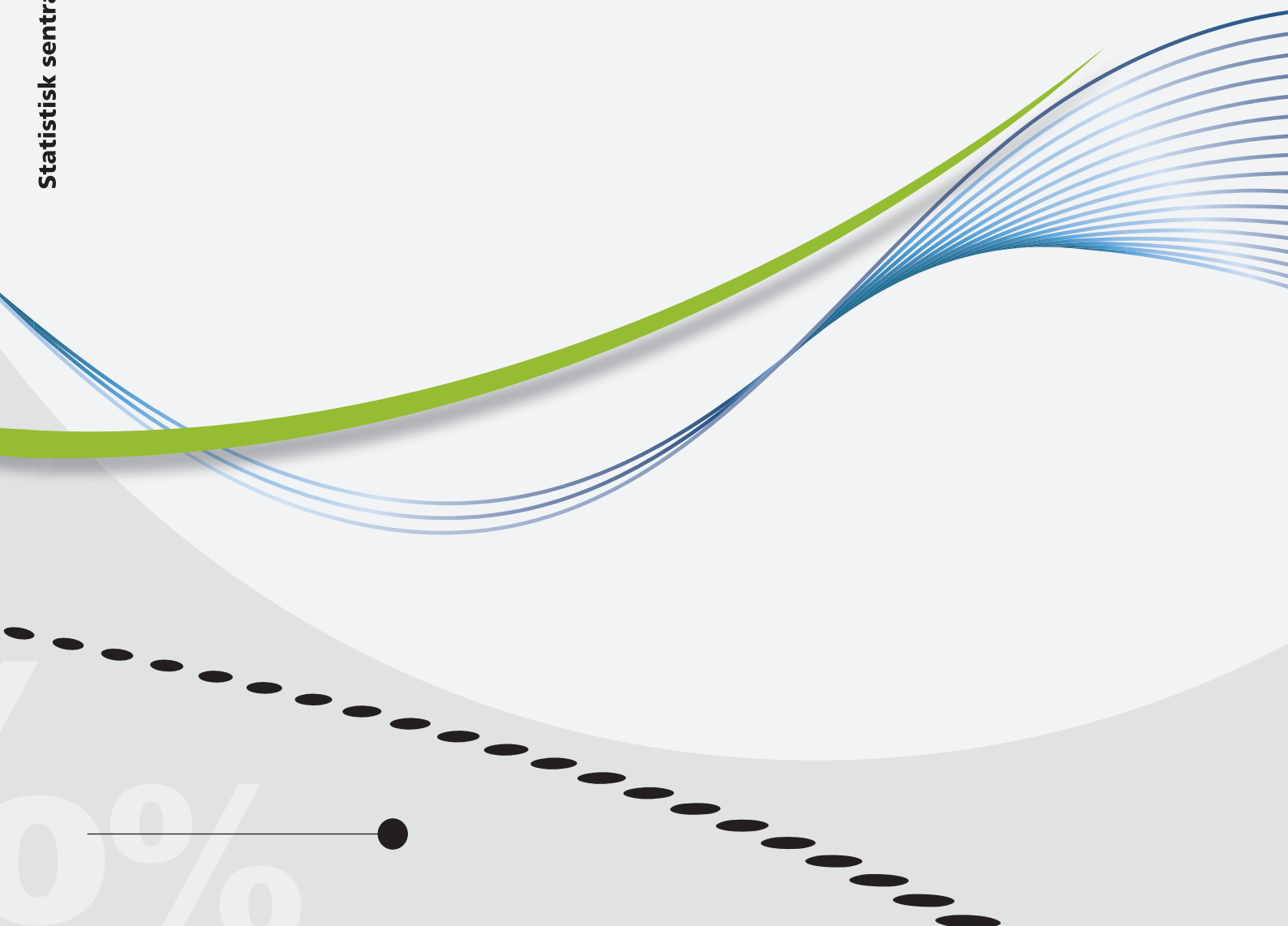

*Bård Lian, Linda Midttømme og
Thor Olav Thoresen*

Simulering av effekter av endringer i foreldrebetaling i barnehager og skolefritidsordningen

*Bård Lian, Linda Midttømme og
Thor Olav Thoresen*

**Simulering av effekter av endringer i
foreldrebetaling i barnehager og
skolefritidsordningen**

© Statistisk sentralbyrå Ved bruk av materiale fra denne publikasjonen skal Statistisk sentralbyrå oppgis som kilde.	Standardtegn i tabeller	Symbol
ISBN 978-82-537-8363-5 Trykt versjon	Tall kan ikke forekomme	.
ISBN 978-82-537-8364-2 Elektronisk versjon	Oppgave mangler	..
ISSN 1891-5906	Oppgave mangler foreløpig	...
Emne: 04.90	Tall kan ikke offentliggjøres	:
Publisert april 2012	Null	-
Trykk: Statistisk sentralbyrå	Mindre enn 0,5 av den brukte enheten	0
	Mindre enn 0,05 av den brukte enheten	0,0
	Foreløpig tall	*
	Brudd i den loddrette serien	—
	Brudd i den vannrette serien	
	Desimaltegn	,

Forord

Denne rapporten dokumenterer etableringen av en simuleringsmodul for å beregne proveny- og fordelingseffekter av endringer i systemet for foreldrebetaling i barnehager og skolefritidsordningen. Modellen kan benyttes til å beregne effekter av alternative regelverk i arbeidet med politikkutforming på dette området. Prosjektet er gjennomført på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet.

Sammendrag

Simuleringsmodeller for å beregne effekter på proveny og fordeling av endringer i regelverket for skatter og overføringer har vist seg som nyttige redskap i arbeidet med statsbudsjettet. For eksempel er skattemodellen LOTTE-Skatt (Hansen mfl, 2008) en viktig del av modellapparatet som Statistisk sentralbyrå tilrettelegger for Regjeringen og Stortinget som grunnlag for utforming av skattepolitikken. Konseptet som LOTTE-Skatt er basert på kan også benyttes for andre politikkområder. Formålet med denne rapporten er å dokumentere etableringen av en simuleringsmodell for proveny- og fordelings effekter av endringer i systemet for foreldrebetaling i barnehage og skolefritidsordning (SFO). Modellen er basert på det samme beregningstekniske konseptet som LOTTE-Skatt. Det betyr at det beregnes direkte effekter av endringer i foreldrebetalingen, uten å ta hensyn til arbeidstilbudseffekter og endret bruk av barnetilsynsordningene ved endringer i foreldrebetalingene.

Datagrunnlaget for modellen er informasjon fra Barnetilsynsundersøkelsen 2010 koblet til datagrunnlaget for LOTTE-Skatt. Rapporten dokumenterer hvordan simuleringsmodulen er etablert, gitt regelverket og datagrunnlaget. Som eksempler på anvendelser av modellen beskrives proveny- og fordelings effekter av redusert maksimalpris for barnehageplass, innføring av inntektsmodererte satser i barnehage og gratis SFO. Det vises hvordan endringer i barnepassutgiftene fordeler seg på kjennetegn som inntekt, utdanningsnivå, innvandrerbakgrunn og forsørgerstatus.

Abstract

The objective of this report is to document a simulation module which can be used to describe revenue effects and distributional effects of changes in the parental fees in child care for preschoolers and after-school facilities.

The model is non-behavioural; it calculates the direct effects of changes in parental fees, without accounting for behavioural effects. Thus, results do not take into account changes in the use of child care arrangements when prices change.

The report shows the design of the model, given the available data and the set of rules regulating the fee schedules. Applications of the model are described by calculating revenue and distributional effects of reduced maximum rate in center-based care for preschool children, introduction of income moderated rates in child care centers and free after-school facilities.

The project is financed by the Ministry of Education and Research.

Innhold

Forord	3
Sammendrag	4
Abstract	5
1. Innledning	7
2. Foreldrebetaling i barnetilsyn	9
2.1. Barnehage.....	9
2.2. Skolefritidsordning.....	11
2.3. Kontantstøtte.....	13
2.4. Foreldrefradrag.....	13
2.5. Stønad til barnetilsyn for enslige forsørgere	13
3. Datagrunnlaget	15
3.1. Barnetilsynsundersøkelsen	15
3.2. LOTTE-grunnlaget.....	15
3.3. Fremføring.....	16
3.4. Oppblåsning av datagrunnlaget	16
4. Hvor godt treffer modellen?	17
5. Eksempler på anvendelser	20
5.1. Redusert maksimalpris.....	20
5.2. Innføring av inntektsmoderasjon i barnehage	22
5.3. Innføring av gratis skolefritidsordning.....	23
6. Avslutning	25
Referanser	26
Tabellregister	28

1. Innledning

I denne rapporten dokumenteres en simuleringsmodul for å beregne proveny- og fordelings effekter av endringer i systemet for foreldrebetaling i barnehage og skolefritidsordning. Formålet med å etablere en slik beregningsmodell er å kunne beskrive hvordan endringer i priser og moderasjonsordninger påvirker privatøkonomien til ulike typer husholdninger og hvordan totale utgifter til disse ordningene påvirkes.

Beregningsmodellen er etablert som en delmodul innenfor det såkalte LOTTE-systemet, og er nært knyttet opp til modellen LOTTE-Skatt (Hansen mfl, 2008). LOTTE-Skatt brukes til å anslå effekter på proveny og inntektsfordeling av endringer i inntektsbeskatningen for personer. Modellen brukes både av Finansdepartementet i deres budsjettarbeid og av partiene på Stortinget ved deres utarbeidelse av alternative statsbudsjett. I LOTTE-Skatt forutsettes at personer ikke endrer sin tilpasning i arbeidsmarkedet som følge av endringer i personbeskatningen, og en tilsvarende forutsetning er anvendt her. Ved endringer i foreldrebetaling i barnehager og SFO antas det at foreldrene verken kan endre sin arbeidstid eller bruk av barnetilsynsordning. Men slik som LOTTE-Arbeid (Dagsvik mfl, 2008) gir arbeidstilbudseffekter ved endringer i skatt, er det i forlengelsen av modulen som presenteres her planlagt en videreutvikling i retning av atferdssimuleringer, basert på modellen som er presentert i Kornstad og Thoresen (2007).

Formålet med modellen er å beregne den disponible inntekten ved alternative regelverk for foreldrebetaling, under forutsetning av at atferden til barnefamilie ikke blir påvirket. I vurderinger av de fordelingsmessige implikasjonene av endringer i regelverk, er det viktig å vurdere hvordan regelendringene påvirker ulike typer av husholdninger. Kjennetegn ved husholdningene som det er aktuelt å se på omfatter foreldrenes inntekt, utdanning, innvanderstatus, sivilstatus og antall barn. Fordi det eksisterer avhengighet mellom foreldrebetaling og andre støtteordninger i skatte- og overføringssystemet, beregnes mottatt kontantstøtte, foreldrefradrag og stønad til barnetilsyn for enslige forsørgere også i modellen.

Modellen er utformet ved hjelp av flere datakilder. Den viktigste er undersøkelsen om barnefamiliers tilsynsordninger i 2010, den såkalte Barnetilsynsundersøkelsen 2010, gjennomført av Statistisk sentralbyrå på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet og Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. Her er det trukket et utvalg av husholdninger med barn i alderen 0-9 år, som er intervjuet om deres bruk av barnetilsynsordninger (Wilhelmsen og Löfgren, 2011, Bjørkli og Hussein, 2011). Data fra denne undersøkelsen er videre koblet med datagrunnlaget for 2009 i mikrosimuleringsmodellen LOTTE-Skatt. Utvalget av foreldre fra Barnetilsynsundersøkelsen utgjør et delutvalg av personene som er med i datagrunnlaget for LOTTE-Skatt, noe som betyr at beskatningen av husholdningene til ulike regelverk for foreldrebetaling ivaretas av modellen. I det følgende vil vi referere til det koblede datasettet som modellens datagrunnlag.

En annen hovedkomponent i simuleringsmodellen er en relativt detaljert beskrivelse av regelverket for foreldrebetaling. Det er en utfordring at foreldrebetalingene kan variere fra kommune til kommune. I utviklingen av simuleringsrutinen har vi brukt informasjon om kommunenes satser for foreldrebetaling. Denne informasjonen har vi hentet fra det nasjonale informasjonssystemet KOSTRA (Statistisk sentralbyrå, 2011). Her rapporterer kommunene inn hvor mye det koster for en plass i barnehage og SFO i deres kommune. En annen kilde til informasjon om lokale barnehagepriser er Undersøkelsen om foreldrebetaling i barnehager fra januar 2011 (Rochlenge, 2011), der også et utvalg private barnehager har svart på hva en barnehageplass koster.

Det er stor oppmerksomhet omkring støtten til barnefamilier og innretningen av ordningene. Det foregår i dag en betydelig statlig og kommunal subsidiering av barnehageplasser. I 2009 ble 84 prosent av kostnadene ved en kommunal barnehageplass dekket av statlige og kommunale tilskudd. For private barnehager var andelen 79,5 prosent (Lunder, 2011). Resten av kostnadene dekkes i det store og hele av foreldrene. Til sammenligning var subsidienivået på omkring 60 prosent i 2003 (Håkonsen, 2003). Økningen følger av den omfattende barnehagesatsingen vi har sett de siste ti årene, fra barnehageforliket med innføring av maksimalpris i 2003, til innføringen av rett til barnehageplass i 2009.

Subsidieringen av barnehager begrunnes både utfra fordelingshensyn, velferd for barna og støtte til foreldre som ønsker å være yrkesaktive. Småbarnsforeldres insentiver til arbeid svekkes av inntektsbeskatningen og utgifter til barnetilsyn. Studier viser at kvinner har et mer elastisk arbeidstilbud enn menn. De reduserer i større grad sitt arbeidstilbud dersom den marginale avkastningen av arbeid reduseres. Subsidiert barnepass vil derfor bedre insentivene til å delta i arbeidslivet for småbarnsforeldre generelt og mødre spesielt, siden det reduserer kostnaden ved å delta i yrkeslivet. Det kan derfor ses på som en effektivitetsfremmende korreksjon til vridningen forårsaket av inntektsskatten. Selv om modellen som presenteres her ikke viser responser på arbeidsmarkedet (som allerede nevnt vil det bli gjort i et prosjekt i forlengelsen av etableringen av arbeidet som dokumenteres i denne rapporten), er det viktig å ha oversikt over hvordan tilpasningsbetingelsene til ulike familier påvirkes av foreldrebetalingen.

Rapporten er disponert som følger. I avsnitt 2 beskrives regelverk og satser knyttet til barnetilsynsordningene og andre ordninger for småbarnsfamilier og hvordan regelverket er implementert i simuleringsrutinen. I avsnitt 3 redegjør vi for modellens datagrunnlag. En viktig test på modellens egenskaper er om den klarer å reproducere datagrunnlaget. Vi presenterer slike tester i avsnitt 4. I avsnitt 5 dokumenterer vi simuleringsresultater av tre ulike endringer i systemet for foreldrebetaling. Modellen gir oss proveny- og fordelingseffekter av innføring av redusert maksimalpris i barnehage, innføring av inntektsmoderasjon i barnehage og gratis SFO. Avsnitt 6 avslutter rapporten.

2. Foreldrebetaling i barnetilsyn

Det er særlig to forhold som er viktige ved etablering av en beregningsmodell for simulering av politikkendringer. Det ene er at vi står overfor et klart og enhetlig regelverk basert på observerbare kjennetegn, og det andre er at vi har informasjon om disse kjennetegnene i datagrunnlaget for modellen. Vi skal i dette avsnittet beskrive dagens regelverk for foreldrebetaling i SFO og barnehage, og hvordan dette er tatt hensyn til i modellen. For eksempel vil et stort innslag av skjønnsbaserte støtteordninger for foreldrebetaling medføre at det blir vanskelig å reprodusere faktiske betalinger. Hovedfokus er på barnehage og skolefritidsordning, men vi omtaler også beregningen av kontantstøtte, foreldrefradrag og stønad til barnetilsyn for enslige forsørgere, siden disse ordningene er påvirket av foreldrebetalingene.

2.1. Barnehage

I dette avsnittet beskrives bruken av barnehage, samt satser og regelverk innenfor sektoren. Den politiske satsningen på barnehager de siste ti årene har langt på vei bidratt til et enhetlig regelverk, som derfor er ”simuleringsvennlig”.

Økt bruk av barnehager

1. januar 2009 trådte retten til barnehageplass i kraft. Retten gjelder for barn som fyller ett år senest innen utgangen av august det året det søkes om barnehageplass. Dette tiltaket, sammen med barnehageforliket og innføringen av maksimalpris, har ført til en kraftig økning i dekningsgraden i barnehage for norske 1-5-åringene de siste ti årene. Tall fra KOSTRA (Statistisk sentralbyrå, 2011) viser at 63,2 prosent av barn 1-5 år gikk i barnehage i 2001. Denne andelen økte til 89,3 prosent i 2010. En sammenligning gjort av OECD (OECD, 2011) viser at Norge, sammen med Island, Sverige og Danmark, plasserer seg høyt i internasjonal sammenheng når det gjelder deltagelse i formelle barnepassordninger. Ifølge datagrunnlaget for modellen (fra høsten 2010) passes 79 prosent av 1-2-åringene og 96 prosent av 3-5-åringene i barnehage (Moafi og Bjørkli, 2011). Ser vi på alle barna under ett, går 90 prosent i barnehage, mens 9 prosent passes av mor, far eller andre i husholdningen. Bruken av dagmamma, au pair, barnepark og lignende har blitt redusert som følge av utbyggingen i barnehagesektoren.

Ifølge Barnetilsynsundersøkelsen er det barn av yrkesaktive eneforsørgere som bruker barnehagene mest. Hele 98 prosent av disse barna går i barnehage. Den laveste barnehagedeltagelsen finnes blant barn i husholdninger med par uten inntektsgivende arbeid, med en andel på 65 prosent (Moafi og Bjørkli, 2011).

Andelen minoritetsspråklige barn i barnehage har vært stigende de siste ti årene. I 2001 gikk 38,4 prosent av innvandrerbarna i barnehage, mens andelen hadde steget til 56,1 prosent i 2010. Da utgjorde de nesten 10 prosent av barnehagebarna. Generelt er det mødrenes fødeland og utdanningsnivå som er avgjørende for om barna går i barnehage eller ikke (Moafi og Bjørkli, 2011).

Satser og regelverk

Som allerede nevnt, er det en fordel om vi kan forholde oss til et klart og enhetlig regelverk for ordningene som beskrives. Barnehageforliket i 2003 og forskrift om foreldrebetaling i barnehager i 2005 bidro langt på vei til å skape et slikt regelverk for barnehagesektoren.

Barnehageforliket innebar en plikt for kommunene til å sørge for tilstrekkelig antall barnehageplasser og økonomisk likebehandling av private og kommunale barnehager. Målet var at en gjennom økt statlig satsing og forsterket kommunalt ansvar skulle oppnå lavere foreldrebetaling og full behovsdekning. I forliket ble det vedtatt å innføre en maksimalpris for et heltidstilbud (41 timer eller mer per uke) i barnehage. Denne prisen er i dag på 2 330 kroner per måned, eller 25 630 kroner

per år (11 betalingsterminer), og reguleres i henhold til forskrift om foreldrebetaling i barnehager.

88 prosent av kommunene har en maksimumssats lik selve maksimalprisen på 2 330 kroner (Rochlunge, 2011). Selv om noen kommuner har en pris for fulltidsplass lavere enn dette nivået, legger maksimalprisen så sterke føringer på foreldrebetalingen at vi legger den til grunn i modellen. Det betyr at dette er prisen foreldrene betaler per barn, hvis de ikke omfattes av moderasjonsordninger.

Forskriften sier at prisen på deltids plass skal settes lavere enn prisen for et heltidstilbud. Dette fører til at praksis varierer fra kommune til kommune. I datagrunnlaget skilles det mellom lang (25-40 timer i uken) og kort (inntil 24 timer i uken) deltids plass i barnehagen. Dette er operasjonalisert ved at vi anser lang og kort deltids plass som henholdsvis 80 og 40 prosent av fulltidsplass. Husholdninger med deltids plass betaler henholdsvis 80 og 40 prosent av prisen de ville betalt for en fulltidsplass.

Forskriften om foreldrebetaling i barnehager inneholder sentrale retningslinjer for hva slags moderasjonsordninger som kan benyttes. Det skal tilbys søskenmoderasjon på minst 30 prosent for barn nummer to og minst 50 prosent for barn nummer tre, når barna går i barnehage i samme kommune. Ved hjelp av tall fra KOSTRA har vi fått bekreftet at de fleste kommunene ligger nær disse prosentene.

Alle kommuner skal også tilby moderasjonsordninger for familier med lav betalingsevne. Denne typen moderasjon kan enten skje ved inntektsmoderasjon i det ordinære betalingssystemet, eller ved særskilte ordninger utenfor dette systemet. Inntektsmoderasjon i det ordinære systemet innebærer at en har klare inntektsgrenser og rabatter. Disse er gjerne forskjellige fra kommune til kommune. Kommuner med moderasjon utenfor det ordinære betalingssystemet har i utgangspunktet en flat sats, men tilbyr moderasjon basert på en individuell vurdering, for eksempel med hjemmel i sosialtjenesteloven eller barnevernloven (TNS Gallup, 2011).

I modellen ønsker vi å synliggjøre om barnefamiliene bor i kommuner med inntektsmoderasjon i betalingssystemet. Den store variasjonen i hvordan kommunene oppfyller kravet om moderasjon, skaper utfordringer i jakten på et enhetlig system. Vi klarer for eksempel ikke å ta hensyn til moderasjonen som foregår utenfor det ordinære systemet, siden denne er skjønnsbasert og individuell.

Vi tar hensyn til inntektsmoderasjon i kommuner som har dette i sitt ordinære betalingssystem. Informasjon om hvilke kommuner dette gjelder har vi funnet i undersøkelsen om foreldrebetaling i barnehager fra august 2011 (Statistisk sentralbyrå, 2010). Dette gjelder 94 kommuner. På hjemmesiden til den enkelte kommune fant vi opplysninger om antall inntektsgrenser i moderasjonsordningene. Spørsmålet er hvordan en kan ta hensyn til et nokså variert system, på en forenklet måte i modellen. I etableringen av simuleringrutinen har vi tatt utgangspunkt i systemet en har i Oslo kommune, gitt en antakelse om at systemet i Oslo er representativt for ordningene i resten av landet (der de anvendes). Et tilleggsargument for dette valget er at en betydelig andel av observasjonene i datagrunnlaget er husholdninger bosatt i Oslo (omkring 20 prosent).

I Oslo betaler en 2 330 kroner (maksimalpris) hvis en har en inntekt på over 300 000 kroner per år. Tjener en mellom 155 000 og 300 001 kroner får en 11 prosent rabatt, og betaler dermed 2071 kroner. Tjener en 155 000 kroner eller mindre får en 67 prosent rabatt, og betaler 777 kroner. I kommuner med inntektsmoderasjon og én inntektsgrense settes denne til 155 000 kroner. I kommuner med to eller flere inntektsgrenser innfører vi Oslo-systemet i sin helhet. I simuleringer av foreldrebetaling vil vi kunne endre disse inntektsgrensene og de prosentvise moderasjonene, og undersøke proveny- og fordelingseffekter av dette.

Det varierer noe fra kommune til kommune hva slags inntekt som legges til grunn i vurderingen av om en familie har krav på inntektsmoderasjon i foreldrebetalingen. Det vanligste er å ta med lønnsinntekt, næringsinntekt og pensjonsinntekter. Andre typer inntekt, som kapitalinntekt, kvalifiseringsspenger og sosialhjelp er det mindre enn halvparten som oppgir at de tar med i beregningsgrunnlaget. Blant kommuner som baserer seg på skattepliktige inntekter er det noen som tar utgangspunkt i en inntektsdefinisjon etter fratrukk før husholdningsutgifter, slik at en på den måten får et uttrykk for betalingsevnen (TNS Gallup, 2011). I simuleringsrutinen har vi valgt å legge til grunn bruttoinntekten, minus kapitalinntekter og skattefrie overføringer. Vi legger sammen inntekten til intervjuobjektet og eventuell samboer/ektefelle, uavhengig av om begge er barnets biologiske foreldre.

Det er noen få kommuner som tilbyr helt gratis barnehageplass til alle. Det vanligste er å tilby friplasser til husholdninger med behov for det, etter vedtak ved sosialkontor, barnevernsnemnd eller skolekontor. 73 prosent av kommunene rapporterer at de har ordninger som tilbyr friplasser på denne måten (Rochleng, 2011). Slike systemer er vanskelige å modellere siden de er basert på skjønn og individuelle vurderinger. Siden vi ikke har klart å finne noe enhetlig regelverk for tildeling av friplasser, inngår ikke dette i simuleringsrutinen, noe som vil kunne skape avvik mellom simulert og faktisk foreldrebetaling. Siden utbredelsen av friplasser er så liten, er betydningen av denne feilkilden sannsynligvis begrenset.

I forskriften om foreldrebetaling (Lovdata, 2005) slås det fast at barnehagene kan ta betaling for kost i tillegg til oppholdsbetalingen, slik at den totale utgiften til foreldrene kan overstige maksimalprisen. Gjennomsnittlig kostpengesats i de kommunale barnehagene var høsten 2010 på 214 kroner (Statistisk sentralbyrå, 2010).

Kravet om maksimalpris og søsken- og inntektsmoderasjon i forskriften om foreldrebetaling i barnehager gjelder alle typer barnehager. Derfor er det i dag, til forskjell fra tidligere, små forskjeller mellom foreldrebetalingen i private og kommunale barnehager. I undersøkelsen om foreldrebetaling i barnehager fra januar 2011 finner en at 90 prosent av de private barnehagene har de samme moderasjonsordningene som de kommunaleide barnehagene i kommunen (Rochleng, 2011). I simuleringsmodellen er det altså liten grunn til å ta hensyn til barnehagenes eierforhold.

2.2. Skolefritidsordning

I dette avsnittet beskrives bruken av og regelverket knyttet til skolefritidsordningen. I motsetning til barnehagesektoren er det større kommunal handlefrihet når det gjelder regelverket for SFO. Det er opp til hver enkelt kommune å fastsette vedtekter for ordningen, og staten gir kun retningslinjer for hva disse skal inneholde. Dette skaper utfordringer i etableringen av en simuleringsrutine.

Bruk av skolefritidsordningen

Skolefritidsordningen er et frivillig fritidstilbud til elever i grunnskolen, før og etter den obligatoriske undervisningen. Tilbudet gis til elever i 1. til 4. klasse, og for elever med særskilte behov opp til 7. klasse.

Tall fra Barnetilsynsundersøkelsen 2010 (Moafi og Bjørkli, 2011) viser at bruken av SFO varierer med husholdningstype, innvandrerbakgrunn, bosted og mors utdanningsnivå. Det er de yngste barna som i størst grad benytter seg av tilbudet. Barn av eneforsørgere og par med inntektsgivende arbeid bruker SFO mest, med andeler på henholdsvis 74 og 66 prosent. I husholdninger hvor kun den ene ektefellen/samboeren har inntektsgivende arbeid, er det til sammenligning bare 40 prosent av barna som går i SFO. I husholdninger hvor mor har høyere utdanning deltar 70 prosent av barna, mens andelen er på 43 prosent der mor bare har grunnskoleutdanning. Sammenhengen mellom utdanningsnivå og bruk av SFO bekreftes også i Turmo m.fl. (2009). I familier hvor mor er født i Europa utenom

EU/EØS, Asia, Afrika, Latin-Amerika eller Oseania utenom Australia og New Zealand er det kun halvparten av barna som går i SFO, mot 64 prosent hvis mor kommer fra Norge eller andre deler av verden. Nord-Norge er landsdelen der færrest elever går i SFO. Her benytter bare 40 prosent seg av tilbudet. Neste på lista er Agder og Rogaland med 59 prosent. I Oslo og Akershus går 72 prosent av elevene i SFO.

Satser og regelverk

Som allerede nevnt er det langt færre sentrale retningslinjer i skolefritidsordningen enn i barnehagesektoren. Kommunene fastsetter selv vedtektene, og verken maksimalpris eller moderasjonsordninger er gitt fra sentralt hold. Dette fører til store variasjoner i foreldrebetalingen. I følge tall fra KOSTRA (Statistisk sentralbyrå, 2011) betalte foreldrene i 2010 3192 kroner per måned for 20 timers oppholdstid per uke i den dyreste kommunen, mens plassen i den billigste kommunen var gratis.

Som følge av stram kommuneøkonomi og sterk satsing på barnehagene, har mange kommuner valgt å øke SFO-satsene etter 2003. Dette har ført til at betalingssatsene for en fulltidsplass i SFO steg med 37 prosent mellom 2003 og 2009 (Nygaard, 2009), til sammenligning steg konsumprisindeksen med 8,3 prosent i samme periode. Til tross for prisøkningen har vi sett en økning i bruken av SFO. Andelen barn 6-9 år i SFO steg fra 51,6 prosent i 2001 til 60,6 prosent i 2010.

I etableringen av et beregningsopplegg for betaling av SFO i modellen har vi valgt å ta utgangspunkt i satsene kommunene rapporterer i KOSTRA (Statistisk sentralbyrå, 2011). Vi benytter ikke informasjonen fra datagrunnlaget, fordi det i Barne-tilsynsundersøkelsen er stor variasjon i hva en heltids- og deltids plass innebærer. Det er derfor vanskelig å finne frem til et enhetlig regelverk ut i fra denne datakilden.

I KOSTRA har kommunene rapportert betalingssatser for både 20 og 10 timers oppholdstid per uke. I simuleringrutinen definerer vi 10 timers oppholdstid per uke som deltids plass, mens 20 timer per uke er heltids plass. Ved å veie sammen de kommunale satsene med hensyn på antall barn mellom seks og ti år i kommunen, finner vi en nasjonal gjennomsnittlig sats for foreldrebetaling i SFO på henholdsvis 1 243 kroner og 2 008 kroner per måned for deltids- og heltids plass. For å få frem forskjellene mellom kommunene konstrueres det en indeks, som reflekterer forholdet mellom kommunens pris og den landsomfattende snittprisen for heltid og deltid.

Når vi kun tar utgangspunkt i tallene fra KOSTRA, får vi ikke tatt høyde for eventuelle prisforskjeller mellom kommunale og private skolefritidsordninger. Det er imidlertid under to prosent av elevene som går i privat SFO, så dette er nok ikke en stor feilkilde.

SFO drives i stor grad etter selvkostprinsippet. Det vil si kommunene ikke kan kreve foreldrebetaling som samlet sett er høyere enn hva de har av utgifter til SFO-tilbudet sitt. Statistisk sentralbyrå finner i sin foreldrebetalingundersøkelse at de aller fleste kommunene har flate satser, altså ikke inntektsmoderasjon (Nygaard, 2009). Oslo kommune har imidlertid inntektsmoderasjon i skolefritidsordningen, på samme måte som i barnehagen. For at modellen skal reproducere betalingssatser så godt som mulig, innfører vi derfor inntektsmoderasjon i Oslo og Stavanger. Stavanger er en relativt stor by, med utstrakt tilbud av moderasjonsordninger i barnehage og SFO. For begge byene bruker vi Oslo-systemet, som gir moderasjon på henholdsvis 61 og 12 prosent rabatt for inntekter under 155 001 og 300 001 kroner.

Når det gjelder foreldrebetalingen i barnehage, er kostpengene rapportert eksplisitt i datagrunnlaget. Dette gjelder ikke for skolefritidsordningen. Alle satser vi

opererer med her er inkludert kostpenger, uten at vi kan si noe om hvor stor andel de utgjør.

I følge tall fra Grunnskolens Informasjonssystem tilbyr drøye 60 prosent av skolefritidsordningene i Norge søskenmoderasjon skoleåret 2010-2011 (Utdanningsdirektoratet, 2011). Ordningene varierer imidlertid i form og innhold, noe som gjør modelleringen utfordrende. For å ta hensyn til denne siden ved regelverket, knytter vi et felles regelverk til spesifikke kommuner. Vi innfører moderasjon på 30 prosent for barn nummer to og 50 prosent for barn nummer tre i Trondheim, Stavanger, Sandnes, Haugesund, Hamar, Gjøvik, Kristiansand og Hammerfest.

2.3. Kontantstøtte

En mottar kontantstøtte for små barn som ikke går i barnehage med offentlig driftstilskudd. Frem til 1. august 2012 gjelder ordningen for barn opp til tre år. Den nære sammenhengen mellom bruk av barnehage og kontantstøtte gjør at vi har funnet det hensiktsmessig å la modellen simulere støtten, fremfor å nyttiggjøre informasjon om faktiske overføringer i dataene.

Dersom en har deltids plass i barnehage kan en få delvis kontantstøtte, se tabell 2.1.

Tabell 2.1. Kontantstøtte i forhold til avtalt oppholdstid i barnehage. Timer per uke

Avtalt oppholdstid i barnehagen	Beløp per måned
0	3 303 kr
1-8	2 642 kr
9-6	1 982 kr
17-24	1 321 kr
25-32	661 kr
33 og mer	0 kr

Kilde: NAV (2011b)

I modellen har vi tilpasset systemet slik at det stemmer overens med deltidsandelene i barnehage. Det betyr at hvis et barn har kort deltids plass (40 prosent) får familien 60 prosent av full kontantstøtte, 1 982 kroner. Har barnet lang deltid (80 prosent) får familien 20 prosent av full kontantstøtte, 661 kroner.

Fra 1. august 2012 har regjeringen foreslått et nytt system for kontantstøtten. Den blir avvirket for toåringene, og for de yngste barna (13-18 måneder) vil satsen heves til 5 000 kroner per måned. For de eldste (19-23 måneder) forblir satsen på 3 303 kroner per måned. Det vil i tillegg bli en forenkling i systemet, slik at en enten mottar hel eller halv sats. Har en oppholdstid i barnehage på 19 timer eller mindre per uke, blir det utbetalt 50 prosent kontantstøtte (BLD, 2011).

2.4. Foreldrefradrag

Foreldre med dokumenterte utgifter til barnetilsyn kan kreve fradrag for disse. Med mindre barnet har særskilte behov, må det være 11 år eller yngre for at slik fradrag skal kunne kreves (Skatteetaten, 2011).

Fradraget er på maksimalt 25 000 kroner per år for ett barn, og 15 000 kroner for hvert ytterligere barn. Samme maksimumsbeløp gjelder for enslige forsørgere og ektefeller/samboere. Det er ikke noe krav om at foreldrene har hatt arbeidsinntekt, og en har rett på fradraget selv om en mottar kontantstøtte (Skatteetaten, 2011).

Foreldrene kan i praksis dele fradraget mellom seg, men i simuleringrutinen gir vi hele fradraget til intervjuobjektet i Barnetilsynsundersøkelsen, i hovedsak mødre.

2.5. Stønad til barnetilsyn for enslige forsørgere

Det er et mål at modellen skal ta høyde for stønadsordninger som finnes for familier med lav inntekt, som for eksempel stønad til barnetilsyn for enslige forsørgere. Dette er en stønad en kan ha rett på hvis en som enslig forsørger

studerer, arbeider, holder på å etablere egen virksomhet eller er arbeidssøker, slik at en må overlate barnetilsynet til andre (NAV, 2011a).

For å få rett på stønaden må en, i tillegg til å oppfylle ulike vilkår knyttet til bo- og livssituasjon, ikke tjene mer enn seks ganger folketrygdens grunnbeløp. Oppfyller en kriteriene, vil en få dekket 64 prosent av de dokumenterte passutgiftene, opp til en øvre grense som Stortinget har bestemt. Disse grensene var i 2010 på 41 136 kroner, 53 676 kroner og 60 816 kroner for henholdsvis ett, to og tre eller flere barn (NAV, 2011a).

Vilkårene for å kunne motta stønaden handler blant annet om forholdet til den andre av foreldrene og om bosituasjon. Dette er vilkår det ikke er lett å modellere. I simuleringsrutinen har vi derfor valgt å la husholdninger som mottok stønaden i 2009, også være kvalifisert for denne i 2010, gitt at inntekten fremdeles er lav nok. Dette er en kilde til feil. Noen vil få stønad selv om de ikke er kvalifisert, mens enkelte som er kvalifisert ikke vil få.

3. Datagrunnlaget

Modellen kombinerer informasjon fra Barnetilsynsundersøkelsen (Moafi og Bjørkli, 2011, Wilhelmsen og Löfgren, 2011) og datagrunnlaget i LOTTE (Hansen m.fl., 2008) for inntektsåret 2009. Fra Barnetilsynsundersøkelsen henter vi informasjon om husholdningenes bruk av og betaling for barnepass. Denne informasjonen kobles med inntektsstatistikk for husholdninger fra LOTTE-grunnlaget, som gjør at vi har god beskrivelse av den enkelte husholdnings økonomi, utdanningsnivå, etc.

Datagrunnlaget er sammen med regelverksbeskrivelsen hovedkomponentene i simuleringsmodellen. I dette avsnittet skal vi se nærmere på datagrunnlaget i modellen, og hvordan dette er bearbeidet i arbeidet med etableringen av modellen.

3.1. Barnetilsynsundersøkelsen

Barnetilsynsundersøkelsen ble gjennomført av Statistisk sentralbyrå høsten 2010. Undersøkelsen ble gjennomført på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet og Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. Formålet var å kartlegge bruk av og utgifter til ulike tilsynsordninger, herunder barnehage og skolefritidsordning. I tillegg skulle det samles inn informasjon om hvor fornøyde foresatte er med tilbudene. Tilsvarende undersøkelser er gjennomført flere ganger tidligere, i 1998, i 1999 og i 2002.

Til Barnetilsynsundersøkelsen ble det trukket et utvalg på 4 530 barn i alderen 0-5 år, og 1 500 barn i alderen 6-9 år. Det første utvalget omfatter barn i barnehagealder, mens det andre utvalget består av barn i SFO-alder. Utvalget er trukket disproporsjonalt for å sikre nok observasjoner fra familier med lav betalingsevne, lav utdanning eller innvandrerbakgrunn. Det ble dermed trukket relativt mange med lav utdanning, dårlig økonomi og med bakgrunn fra Afrika, Asia, Latin-Amerika og Europa utenom EU/EØS. De er trukket på bakgrunn av inntektsopplysninger fra 2008. Det er i utvalgsplanen tatt hensyn til at forventet svarprosent er ulik mellom ulike grupper, og skjevhet som følge av frafall korrigeres med frafallsvekter. Det er i hovedsak mødre som er intervjuet (Wilhelmsen og Löfgren, 2011).

3.2. LOTTE-grunnlaget

Informasjon om husholdningene i Barnetilsynsundersøkelsen kobles til datagrunnlaget i LOTTE-Skatt. LOTTE-grunnlaget består av inntektsopplysninger og ulike andre opplysninger, som er fremkommet ved å koble administrative registre og statistiske datakilder for hele befolkningen per 31.12 i inntektsåret. Disse kildene er selvangivelsesregisteret, ligningsregisteret, lønns- og trekkoppgaverregisteret, utdanningsregisteret, samt registerdata fra NAV, Arbeidsdepartementet, Lånkassen og Husbanken (Hansen mfl, 2008).

På tidspunktet for arbeidet med å etablere simuleringsrutinen var de nyeste tallene som var tilgjengelig i LOTTE-Skatt fra 2009. Dette skaper en uoverensstemmelse i koblingen med Barnetilsynsundersøkelsen, siden denne er gjennomført høsten 2010. Inntektsopplysningene er med andre ord hentet fra 2009, mens utgiftene til barnetilsyn er fra høsten 2010. Husholdningssammensetningen har også i noen tilfeller forandret seg fra 2009 til intervjutidspunktet høsten 2010, noe som skaper noen utfordringer i koblingen av datakildene.

Fordi Barnetilsynsundersøkelsen er utført på høsten inngår noen husholdninger med barn som nettopp har begynt på skolen. Vi har begrenset med opplysninger om hvordan disse barna ble passet våren før de begynte på skolen. Det er kun dersom barnet gikk i SFO høsten 2010 vi får informasjon om hva slags barnetilsyn de hadde våren 2010, og om hvor mye de betalte for en eventuell barnehageplass. Vi vet imidlertid at 98 prosent av 5-åringene går i barnehage (Moafi og Bjørkli,

2011), så vi har gjort en antakelse om at alle førsteklassingene i undersøkelsen gikk i barnehage våren 2010. Siden vi ikke har opplysninger om foreldrebetalingen, har vi imputert den gjennomsnittlige barnehageutgiften i datagrunnlaget for disse barna.

I arbeidet med datagrunnlaget har vi vært nødt til fjerne noen observasjoner. Dette gjelder husholdninger fra Barnetilsynsundersøkelsen der vi ikke finner kobling til datagrunnlaget i LOTTE-Skatt.

3.3. Fremføring

Vi ønsker ved hjelp av modellen å utføre beregninger for senere år enn året for modellens datagrunnlag, og må derfor fremskrive datagrunnlaget til det aktuelle året, for eksempel 2012. LOTTE-Skatt ivaretar fremføring av persondataene til 2012 og skattlegging etter 2012-regler. Alle barnepassutgiftene i Barnetilsynsundersøkelsen fremføres ved at de justeres for forventet lønnsvekst, 8,2 prosent fra 2010 til 2012. Utgiftene til barnehage justeres gjennom regelverket. I statsbudsjettet for 2012 er dette videreført nominelt, jf St.prp. nr 1, 2011-2012. Vi beholder dermed maksimalprisen på 2 330 kroner i 2012. Vi holder også inntektsgrensene i moderasjonsordningene for barnehage og SFO uendret, mens kostpengene i barnehage justeres i henhold til konsumprisindeksen.

For 2012 innføres deler av det nye systemet for kontantstøtte, slik det presenteres i statsbudsjettet (St.prp. nr 1, 2011-2012). Vi beholder systemet fra datagrunnlagsåret når det gjelder deltidsandel i barnehage. En får altså fortsatt 60 og 20 prosent kontantstøtte, når en har henholdsvis kort og lang deltids plass i barnehage. Selv om det nye regelverket for kontantstøtte innføres 1. august 2012, implementerer vi systemet for hele 2012, fordi vi er interessert i helårseffekten. Vi implementerer også nye øvre grenser for stønad til barnetilsyn, slik de er gitt i Statsbudsjettet for 2012: 42 411 kroner, 55 340 kroner og 62 701 kroner for henholdsvis ett, to og tre eller flere barn.

3.4. Oppblåsning av datagrunnlaget

I provenyberegningene blåser vi opp observasjonene fra Barnetilsynsundersøkelsen, for å få størrelser som gjelder på landsbasis. Dette gjøres ved at vi finner forholdet mellom summen av vektene i Barnetilsynsundersøkelsen, og summen av vektene av husholdninger med barn 0-10 år i datagrunnlaget for LOTTE-Skatt. Dette gir en faktor på 131,4 i modellens grunnlagsår, noe som igjen gir 426 184 husholdninger i LOTTE-Skatt. For 2012 er den tilsvarende faktoren 134,1, noe som gir 434 889 husholdninger i LOTTE-Skatt.

4. Hvor godt treffer modellen?

En nærliggende måte å evaluere beregningsmodeller på er å vurdere i hvor stor grad modellen reproducerer tall fra datagrunnlaget. I et slikt perspektiv er det viktig å være klar over at avvikene mellom simulerte og faktiske barnepassutgifter også kan skyldes svakheter i datagrunnlaget. Frafall kan ha skapt utvalgsskjevhet ved at personer som ikke deltok i Barnetilsynsundersøkelsen skiller seg systematisk fra de som deltok. Wilhelmsen og Löfgren (2011) finner en viss skjevhet med hensyn til landbakgrunn og familiesammensetning, og at personer med høy utdanning er overrepresentert i nettoutvalget. I tillegg har vi i etableringen av modellen vært nødt til å se bort fra enkelte observasjoner, grunnet ufullstendige opplysninger og problemer med koblingen mellom Barnetilsynsundersøkelsen og LOTTE-grunnlaget. Fra et nettoutvalg i Barnetilsynsundersøkelsen på 3262 observasjoner (Wilhelmsen og Löfgren, 2011) sitter vi igjen med 3 233 observasjoner. Dette kan også ha skapt utvalgsskjevhet, hvis de utelatte husholdningene systematisk skiller seg fra de resterende. Partielt frafall gjennom ufullstendige og gale svar i Barnetilsynsundersøkelsen kan ha bidratt til usikkerhet i datagrunnlaget som vi måler simuleringresultatene mot.

Som vi allerede har nevnt, er det særlig to forhold som gir utfordringer i etableringen av en simuleringsmodell. For det første er det en fordel dersom ordningen som det skal simuleres effekter for, er basert på et enhetlig regelverk med lite innslag av skjønn. Dernest er det viktig at dataene inneholder relevant informasjon, dvs. inkluderer kjennetegn som inngår i beregningene. I dette tilfellet har det vært utfordringer knyttet til å simulere friplasser i barnehage og moderasjonsordninger utenom det ordinære betalingssystemet, i tillegg til at vi har problemer med de store variasjonene i de kommunale moderasjonsordningene i skolefritidsordningen.

Vi illustrerer her hvor godt modellen treffer når vi forsøker å reproducere fordelingen i modellens datagrunnlag. Vi sammenligner modellens simulerte satser for foreldrebetaling med tallene i Barnetilsynsundersøkelsen 2010. Tabell 4.1 viser forskjellene mellom foreldrenes simulerte og faktiske årlige utgifter til barnehage, når husholdningene er rangert etter bruttoinntekt inkludert skattefrie ytelser, fra de 10 prosent med lavest inntekt (inntektsklasse 1) til de 10 prosent med høyest (inntektsklasse 10). Modellen undervurderer barnehageutgiftene i alle inntektsgrupper, men særlig for de med lavest inntekt, hvor avviket er 13,8 prosent. Totalt undervurderes utgiftene med 8,4 prosent. I vurderingen av dette avviket er det viktig å være klar over at modellen brukes til å simulere effekter av endringer i regelverket, med basis i en referansesimulering, for eksempel regelverket for 2012. Det betyr at selv om modellen ikke treffer sammenligningsgrunnlaget perfekt, kan modellen gi relevante beskrivelser av effekter av endringer i regelverket. Med andre ord, modellen kan anvendes for simuleringsformål selv om ikke den reproducerer størrelser i datagrunnlaget eksakt.

Tabell 4.1. Sammenligning mellom simulerte og faktiske årlige barnehageutgifter. Husholdninger rangert etter bruttoinntekt, inkludert skattefrie ytelser

Inntektsklasse	Bruttoinntekt inkludert skattefrie overføringer	Simulerte barnehageutgifter	Faktiske barnehageutgifter	Avvik i barnehageutgifter	Prosentvis avvik i barnehageutgifter
1	307 212	16 214	18 812	-2 598	-13,81
2	482 609	22 049	23 208	-1 159	-5,00
3	606 566	21 965	23 332	-1 368	-5,86
4	692 520	25 580	28 861	-3 281	-11,37
5	764 045	25 990	27 407	-1 417	-5,17
6	831 433	25 463	27 872	-2 409	-8,64
7	905 448	26 147	28 615	-2 468	-8,62
8	1 007 305	25 632	28 048	-2 415	-8,61
9	1 162 470	25 794	28 536	-2 742	-9,61
10	1 768 838	27 257	29 445	-2 188	-7,43
Gjennomsnitt	852 845	24 209	26 414	-2 205	-8,35

Når vi ser på hver enkelt kommune, finner vi at avviket varierer, men at det er negativt i de aller fleste tilfeller. Modellen treffer bra i Oslo kommune, noe som trolig henger sammen med at Oslos system for inntektsmoderasjon er benyttet. Det er relativt store avvik, både i kommuner med og i kommuner uten inntektsmoderasjon i det ordinære betalingssystemet. Som vi allerede har vært inne på, kan det være flere årsaker til dette, både svakheter i beregningsmodellen og skjevheter i dataene som benyttes som sammenligningsgrunnlag.

Tabell 4.2 viser forskjellene mellom foreldrenes simulerte og faktiske årlige utgifter til SFO. Her er det totale avviket 2,8 prosent. Utgiftene undervurderes i modellen i alle inntektsgrupper, med unntak av fjerde og syvende desil. Også for SFO-prisene finner vi det største avviket i første inntektsklasse. Modellen som er etablert for SFO treffer med andre ord bedre enn modellen etablert for barnehage-utgiftene.

Tabell 4.2. Sammenligning mellom simulerte og faktiske årlige SFO-utgifter. Husholdninger rangert etter bruttoinntekt, inkludert skattefrie ytelser

Inntektsklasse	Bruttoinntekt inkludert skattefrie overføringer	Simulerte SFO-utgifter	Faktiske SFO-utgifter	Avvik i SFO-utgifter	Avvik prosent
1	307 212	3 701	3 944	-243	-6,16
2	482 609	4 634	4 840	-206	-4,25
3	606 566	3 479	3 551	-72	-2,01
4	692 520	4 179	4 108	71	1,74
5	764 045	5 064	5 104	-40	-0,79
6	831 433	5 029	5 307	-278	-5,24
7	905 448	5 355	5 196	159	3,06
8	1 007 305	5 026	5 168	-143	-2,76
9	1 162 470	7 365	7 788	-424	-5,44
10	1 768 838	8 835	9 158	-323	-3,53
Gjennomsnitt	852 845	5 267	5 416	-150	-2,76

I tabell 4.3 og 4.4 sammenlignes simulerte og faktiske ekvivalente årlige passutgifter i henholdsvis barnehage og SFO, når husholdningene er rangert etter ekvivalent disponibel inntekt fratrukket passutgifter. Ekvivalente størrelser benyttes for å ta hensyn til at det er stordriftfordeler knyttet til husholdningene, og de er beregnet ved hjelp av "EUs ekvivalensskala". Med denne skalaen gis første voksen i husholdningen vekten 1, andre voksen vekten 0,5, mens hvert barn i alderen 0-16 år får vekten 0,3. En familie med to voksne og to barn må altså ha en inntekt som er 2,1 ganger så stor som inntekten til en enslig, for å ha like god økonomi. Med et par unntak for SFO er alle avvikene negative, med totale negative avvik på henholdsvis 8,5 og 3,2 prosent. For begge passordninger finner vi det største avviket i sjette inntektsklasse, med henholdsvis 10,5 og 8,4 prosent.

Tabell 2.3. Sammenligning av simulerte og faktiske barnehageutgifter. Husholdninger rangert etter ekvivalent disponibel inntekt, fratrukket passutgifter

Inntektsklasse	Ekvivalent disponibel inntekt fratrukket passutgifter	Ekvivalente simulerte barnehage-utgifter	Ekvivalente faktiske barnehage-utgifter	Ekvivalent avvik i barnehage-utgifter	Avvik prosent barnehage
1	129 703	11 476	12 505	-1 029	-8,23
2	186 931	11 467	12 168	-700	-5,75
3	215 583	11 451	12 609	-1 158	-9,19
4	239 372	11 688	12 670	-982	-7,75
5	258 860	11 868	12 991	-1 124	-8,65
6	280 438	11 962	13 358	-1 396	-10,45
7	305 845	12 105	13 299	-1 194	-8,98
8	335 769	11 499	12 659	-1 160	-9,16
9	379 291	11 284	12 192	-908	-7,45
10	534 513	10 504	11 503	-1 000	-8,69
Gjennomsnitt	286 631	11 530	12 595	-1 065	-8,46

Tabell 4.4. Sammenligning av simulerte og faktiske SFO-utgifter. Husholdninger rangert etter ekvivalent disponibel inntekt, fratrukket passutgifter

Inntektsklasse	Ekvivalent disponibel inntekt fratrukket passutgifter	Ekvivalente simulerte SFO-utgifter	Ekvivalente faktiske SFO-utgifter	Ekvivalent avvik i SFO-utgifter	Avvik prosent SFO
1	129 703	1 941	1 972	-31	-1,59
2	186 931	2 063	2 122	-59	-2,77
3	215 583	2 648	2 632	16	0,59
4	239 372	2 417	2 487	-70	-2,82
5	258 860	2 530	2 477	53	2,15
6	280 438	2 712	2 962	-250	-8,44
7	305 845	2 500	2 597	-97	-3,75
8	335 769	2 458	2 560	-101	-3,96
9	379 291	2 776	2 891	-115	-3,98
10	534 513	2 977	3 154	-177	-5,62
Gjennomsnitt	286 631	2 502	2 585	-83	-3,22

Tabell 4.5 og 4.6 viser forskjellene mellom simulert og faktisk foreldrebetaling i henholdsvis barnehage og skolefritidsordning når husholdningene er rangert etter antall barn mellom 0 og 10 år. For begge ordningene er avviket størst for husholdninger med ett barn, med en undervurdering på henholdsvis 12,5 og 6,4 prosent. For husholdningene med flere barn treffer modellen bedre.

Tabell 4.5. Sammenligning mellom simulerte og faktiske årlige barnehageutgifter. Husholdninger rangert etter antall barn 0-10 år i husholdningen

Antall barn	Simulerte barnehageutgifter	Faktiske barnehageutgifter	Avvik i barnehageutgifter	Prosentvis avvik
1	12 602	14 404	-1 802	-12,51
2	29 104	31 439	-2 335	-7,43
3	35 016	37 653	-2 637	-7,00
4 +	34 989	38 070	-3 081	-8,09
Gjennomsnitt	24 209	26 414	-2 205	-8,35

Tabell 4.6. Sammenligning mellom simulerte og faktiske årlige SFO-utgifter. Husholdninger rangert etter antall barn 0-10 år i husholdningen

Antall barn	Simulerte SFO-utgifter	Faktiske SFO-utgifter	Avvik i SFO-utgifter	Prosentvis avvik
1	2 474	2 642	-168	-6,36
2	6 269	6 517	-249	-3,82
3	8 902	8 689	213	2,45
4 +	5 416	5 335	82	1,54
Gjennomsnitt	5 267	5 416	-150	-2,77

5. Eksempler på anvendelser

Modellen er etablert for å beskrive proveny- og fordelingseffekter av endringer i systemet for foreldrebetaling i barnehage og skolefritidsordning. I dette avsnittet skal vi se nærmere på hva slags informasjon modellen kan gi oss ved å se på effekter av ulike endringer i regelverkene.

Det er mange måter å beskrive fordelingseffekter på. Vi har påpekt tidligere at det er knyttet spesiell interesse til husholdninger med lav utdanning og lav betalings-evne. Derfor er husholdningene i tabellene rangert etter bruttoinntekt og disponibel inntekt, utdanningsnivå, forsørgerstatus, innvandrerbakgrunn og antall barn i husholdningen.

Som nevnt inngår det i denne modellen ingen adferdseffekter. Det vil si at vi ikke tar høyde for at flere vil bruke barnehage og SFO dersom prisene reduseres, eller at de som allerede benytter seg av tilbudene vil bruke det mer. Dette er viktig å ta med i vurderingen av resultatene.

5.1. Redusert maksimalpris

Maksimalprisen for en fulltidsplass i barnehage er i dag 2 330 kroner per måned. Ved hjelp av modellen beregner vi proveny- og fordelingseffekter av å redusere denne prisen til 1 700 kroner. Dagens maksimalpris har fremkommet ved at en i praksis har faset inn lavere pris over tid, ved å holde prisene nominelt uendret fra år til år.

Tabell 5.1 viser hva en slik endring vil koste i form av økte totale utgifter til dette formålet, gitt at barnehagesubsidiene må økes tilsvarende reduksjonene i foreldrenes passutgifter. I avsnitt 3 har vi redegjort for hvordan datagrunnlaget i modellen er oppskalert til å kunne gi tall for landet som helhet. Vi ser at modellen predikerer at husholdningene får redusert sine barnepassutgifter med vel 2,5 milliarder kroner. Dermed må staten øke sine subsidier tilsvarende. Fordi enslige forsørgere får lavere passutgifter, vil de motta lavere stønad til barnetilsyn, noe som isolert sett reduserer statens utgifter. Denne reduksjonen er imidlertid svært liten sammenlignet med utgiftsøkningen.

Tabell 5.1. Proveny ved gjeldende maksimalpris og provenyendring ved ny maksimalpris i 2012. Millioner kroner

	Proveny ved maksimalpris 2 330 kr/mnd.	Provenyendring ved maksimalpris 1 700 kr/mnd.
Totale barnepassutgifter	13 180	-2 585
Utgifter til barnehage	10 560	-2 585
Utgifter til dagmamma o.l.	143	0
Utgifter til SFO	2 477	0
Kontantstøtte	1 483	0
Stønad til barnetilsyn	418	-74

Tabell 5.2 viser hvordan gjennomsnittlig disponibel inntekt i ulike inntektsgrupper endrer seg ved ny maksimalpris, når husholdningene er rangert etter bruttoinntekt. Vi ser at endringen i disponibel inntekt avtar med inntekten. Den prosentvise endringen er mer enn dobbelt så stor for husholdningene med lavest bruttoinntekt, sammenlignet med de med høyest inntekt. I gjennomsnitt øker husholdningenes disponible inntekt (etter at passutgifter er trukket fra) med 5 774 kroner per år som følge av den reduserte maksimalprisen.

Tabell 5.2. Gjennomsnittlig disponibel inntekt (etter passutgifter) ved gjeldende maksimalpris og endring i disponibel inntekt ved ny maksimalpris i 2012. Husholdninger med barn 0-10 år rangert etter bruttoinntekt, inkludert skattefrie overføringer

Inntektsklasse	Antall observasjoner	Bruttoinntekt inkludert skattefrie overføringer ved gjeldende maksimalpris	Disponibel inntekt etter passutgifter ved gjeldende maksimalpris	Endring i disponibel inntekt etter passutgifter ved ny maksimalpris	Endring i disponibel inntekt etter passutgifter, prosent
1	615	340 069	281 607	3 141	1,12
2	380	539 988	411 476	4 944	1,20
3	323	678 233	507 431	5 365	1,06
4	289	775 952	572 172	6 320	1,10
5	282	856 708	618 843	6 321	1,02
6	274	934 187	675 257	6 046	0,90
7	265	1 018 504	724 556	6 328	0,87
8	276	1 134 290	795 328	6 235	0,78
9	267	1 315 149	897 914	6 384	0,71
10	261	2 063 380	1 316 669	6 657	0,51
Gjennomsnitt		965 646	680 125	5 774	0,85

Ved vurderinger av fordelings effekter ved ulike endringer i skatt og overføringer er det vanlig å sortere husholdningene etter ekvivalent inntekt, beregnet med EUs ekvivalensskala (se forklaring av ekvivalent inntekt i avsnitt 4). Ved å ta utgangspunkt i ekvivalent inntekt får vi tatt høyde for at det er forskjeller mellom husholdningene i antallet personer som lever av inntektene. Samtidig er det stordriftsfordeler i husholdningene. Vi ser av tabell 5.3 at prosentvis endring i ekvivalent disponibel inntekt synker med inntekten, og at inntektsklasse 1 skiller seg ut med en relativt stor prosentvis endring som følge av redusert maksimalpris. I tabell 5.4 og 5.5 er tilsvarende oversikt som i tabell 5.3 supplert med informasjon om hennholdsvis utdanning og innvandrerbakgrunn.

Tabell 5.3. Endring i ekvivalent disponibel inntekt ved ny maksimalpris i 2012 for husholdninger med barn 0-10 år, etter ekvivalent disponibel inntekt ved gjeldende maksimalpris

Inntektsklasse	Antall observasjoner	Ekvivalent disponibel inntekt etter passutgifter ved gjeldende maksimalpris	Endring i ekvivalent disponibel inntekt etter passutgifter ved ny maksimalpris	Endring i ekvivalent disponibel inntekt etter passutgifter, prosent
1	507	145 376	2 473	1,70
2	408	209 514	2 485	1,19
3	347	241 728	2 694	1,11
4	294	269 577	2 795	1,04
5	289	291 746	2 843	0,97
6	285	316 379	2 839	0,90
7	285	345 129	2 961	0,86
8	272	379 560	2 840	0,75
9	275	429 500	2 764	0,64
10	272	627 305	2 618	0,42
Gjennomsnitt		325 581	2 731	0,84

Tabell 5.4. Endring i ekvivalent disponibel inntekt ved ny maksimalpris i 2012 for husholdninger med barn 0-10 år og andeler av utdanningskategorier, etter ekvivalent disponibel inntekt ved gjeldende maksimalpris

Inntekts-klasse	Ant. obs.	Ekvivalent disponibel inntekt etter passutgifter ved gjeldende maksimalpris	Endring i ekvivalent disponibel inntekt etter passutgifter ved ny maksimalpris	Prosent				
				Grunnskole	Videregående utdanning	Universitets og høyskole utdanning, lavere nivå	Universitets og høyskole utdanning, høyere nivå	Uopp-gitt
1	507	145 376	2 473	30,16	24,53	17,48	4,05	23,77
2	408	209 514	2 485	27,44	32,54	22,15	2,83	15,03
3	347	241 728	2 694	21,68	35,53	27,18	3,32	12,29
4	294	269 577	2 795	14,95	39,47	38,28	2,75	4,55
5	289	291 746	2 843	14,86	29,68	42,88	7,16	5,42
6	285	316 379	2 839	12,07	34,30	42,02	5,52	6,08
7	285	345 129	2 961	9,58	22,90	49,16	15,30	3,06
8	272	379 560	2 840	6,81	21,89	49,75	17,19	4,36
9	275	429 500	2 764	4,37	18,43	49,66	22,90	4,63
10	272	627 305	2 618	6,88	15,62	41,41	29,47	6,62
Gj.snitt ...		325 581	2 731	14,88	27,49	38,00	11,05	8,58

Tabell 5.5. Endring i ekvivalent disponibel inntekt ved ny maksimalpris i 2012 for husholdninger med barn 0-10 år og andeler i ulike innvandringskategorier, etter ekvivalent disponibel inntekt ved gjeldende maksimalpris

Inntekts-klasse	Ant. obs.	Ekvivalent disponibel inntekt		Innvandrer-gruppe 1 ¹	Innvandrer-gruppe 2 ¹	Øvrig befolkning
		etter passutgifter ved gjeldende maksimalpris	Endring i ekvivalent disponibel inntekt etter passutgifter ved ny maksimalpris			
				Prosent		
1	507	145 376	2 473	32,77	2,84	64,39
2	408	209 514	2 485	18,37	3,32	78,32
3	347	241 728	2 694	15,51	3,16	81,33
4	294	269 577	2 795	5,55	1,06	93,39
5	289	291 746	2 843	5,22	2,14	92,64
6	285	316 379	2 839	3,97	0,97	95,06
7	285	345 129	2 961	3,98	0,25	95,77
8	272	379 560	2 840	3,28	0,49	96,23
9	275	429 500	2 764	1,91	0,79	97,30
10	272	627 305	2 618	0,89	1,68	97,43
Gj.snitt		325 581	2 731	9,15	1,67	89,19

¹ Gruppe 1 består av husholdninger der foreldrene er innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre med bakgrunn fra Asia, Afrika, Latin-Amerika, Oseania (unntatt Australia og New Zealand) eller Europa utenom EU/EØS. Gruppe 2 består av husholdninger der foreldrene er innvandrere eller norskfødte med innvandrerbakgrunn fra EU/EØS, USA, Canada, Australia eller New Zealand. Norskfødte med innvandrerforeldre er relativt få.

5.2. Innføring av inntektsmoderasjon i barnehage

Det er i dag opp til den enkelte kommune hvordan de vil oppfylle kravet om inntektsmoderasjon for familiene med lavest betalingsevne. Flertallet av kommuner løser dette ved å tilby moderasjon utenfor det ordinære betalingssystemet, ved at familiene kan få redusert betaling etter en skjønnsmessig vurdering. Her undersøker vi effektene av at statlige myndigheter pålegger alle kommuner å ha inntektsmoderasjon i sine ordinære betalingssystemer. Systemet vi innfører innebærer 30 prosent prisreduksjon for familier med samlet bruttoinntekt (minus kapitalinntekter og skattefrie overføringer) lavere enn 500 000 kroner per år. Husholdninger som ikke har krav på moderasjon betaler maksimalprisen, eller en andel av denne hvis de har deltids plass. Vi ser av tabell 5.6 at effekten av et slikt system avtar med inntekten, og at det er husholdningene med de aller laveste inntektene som har størst fordel av dette.

Tabell 5.6. Endring i ekvivalent disponibel inntekt etter passutgifter ved innføring av inntektsmoderasjon i 2012 for husholdninger med barn 0-10 år, etter ekvivalent disponibel inntekt ved gjeldende system

Inntektsklasser	Antall observasjoner	Ekvivalent disponibel inntekt etter passutgifter ved gjeldende system	Endring i ekvivalent disponibel inntekt etter passutgifter ved inntektsmoderasjon	Endring i ekvivalent disponibel inntekt etter passutgifter, prosent
1	507	145 376	1 605	1,10
2	408	209 514	1 304	0,62
3	347	241 728	623	0,26
4	294	269 577	433	0,16
5	289	291 746	208	0,07
6	285	316 379	319	0,10
7	285	345 129	226	0,07
8	272	379 560	168	0,04
9	275	429 500	34	0,01
10	272	627 305	8	0,00
Gjennomsnitt		325 581	493	0,15

Husholdningenes forsørgerstatus har betydning for resultatene av en slik endring. Vi ser av tabell 5.7 at enslige forsørgere får redusert sine utgifter til barnepass med hele 13,3 prosent, mot en reduksjon på 2,2 prosent blant husholdninger med ektefeller eller samboere. Legg merke til at vi i tabell 5.7 viser til "oppblåst" antall observasjoner (se avsnitt 3.4), i motsetning til i tabellene ovenfor, hvor det vises til antall observasjoner bak tallene.

Tabell 5.7. Totale passutgifter ved gjeldende system og endring i totale passutgifter ved innføring av inntektsmoderasjon i 2012 for husholdninger med barn 0-10 år, etter forsørgerstatus

	Oppblåst antall	Totale passutgifter ved gjeldende system	Endring i totale passutgifter ved inntektsmoderasjon	Endring i totale passutgifter, prosent
Enslig forsørger	75 651	23 987	-3 189	-13,29
Par	359 238	31 638	-709	-2,24
Gjennomsnitt		30 307	-1 141	-3,76

Tabell 5.8 viser at innføring av inntektsmoderasjon (slik det er skissert her) reduserer husholdningenes utgifter til barnepass med til sammen en halv milliard kroner i 2012.

Tabell 5.8. Proveny ved gjeldende system og provenyendring ved innføring av inntektsmoderasjon i 2012. Millioner kroner

	Proveny ved gjeldende system	Provenyendring ved inntektsmoderasjon
Totale barnepassutgifter	13 180	-496
Utgifter til barnehage	10 560	-496
Utgifter til dagmamma o.l.	143	0
Utgifter til SFO	2 477	0
Kontantstøtte	1 483	0
Stønad til barnetilsyn	418	-63

5.3. Innføring av gratis skolefritidsordning

Vi beskriver også effekter av å gjøre SFO gratis for alle. Dette fører åpenbart til et større forbruk av denne tjenesten, men dette er det ikke tatt hensyn til her. Tabell 5.9 viser at gratis SFO vil redusere husholdningenes utgifter til barnepass med 2,5 milliarder kroner, mens en vil motta 110 millioner kroner mindre i stønad til barnetilsyn.

Tabell 5.9. Proveny ved gjeldende system og provenyendring ved innføring av gratis skolefritidsordning i 2012. Millioner kroner

	Proveny ved gjeldende system	Provenyendring ved gratis skolefritidsordning
Totale barnepassutgifter	13 180	-2 477
Utgifter til barnehage	10 560	0
Utgifter til dagmamma o.l.	143	0
Utgifter til SFO	2 477	-2 477
Kontantstøtte	1 483	0
Stønad til barnetilsyn	418	-110

Tabell 5.10 viser effektene av gratis SFO når husholdningene er kategorisert etter innvandringsbakgrunn. Husholdningene er delt i tre grupper. Gruppe 1 består av husholdninger der foreldrene er innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre med bakgrunn fra Asia, Afrika, Latin-Amerika, Oseania unntatt Australia og New Zealand eller Europa utenom EU/EØS. Gruppe 2 består av husholdninger der foreldrene er innvandrere eller norskfødte med innvandringsbakgrunn fra EU/EØS, USA, Canada, Australia eller New Zealand. Gruppe 3 består av den øvrige befolkningen. Vi ser at det er størst endring i disponibel inntekt for husholdninger i befolkningen uten innvandringsbakgrunn, som sammen med husholdningene i gruppe 2 bruker SFO mest (Moafi og Bjørkli, 2011).

Tabell 5.10. Endring i disponibel inntekt etter passutgifter ved gratis SFO i 2012 for husholdninger med barn 0-10 år, etter innvandringsbakgrunn

	Oppblåst antall	Disponibel inntekt etter passutgifter ved gjeldende system	Endring i disponibel inntekt etter passutgifter ved gratis SFO	Endring i disponibel inntekt etter passutgifter, prosent
Gruppe 1	39 773	481 338	3 462	0,72
Gruppe 2	7 257	538 661	3 440	0,64
Gruppe 3	387 858	703 157	5 684	0,81
Gjennomsnitt		680 125	5 443	0,80

Sorterer vi husholdningene etter utdanningsnivå, viser tabell 5.11 at det er familier med høyere utdanning¹ som får den største reduksjonen i totale barnepassutgifter, som har sammenheng med at det er disse som bruker SFO mest (Moafi og Bjørkli, 2011).

Tabell 5.11. Totale passutgifter ved gjeldende system og endring i totale passutgifter ved gratis SFO i 2012 for husholdninger med barn 0-10 år, etter utdanningsnivå

	Oppblåst antall	Totale pass- utgifter ved gjeldende system	Endring i totale passutgifter ved gratis SFO	Endring i totale passutgifter, prosent
Grunnskole	64 718	23 629	-3 908	-16,54
Videregående utdanning	119 545	28 581	-5 375	-18,81
Universitets- og høgscoleutdanning, lavere nivå	165 246	33 187	-6 494	-19,57
Universitets- og høgscoleutdanning, høyere nivå og forskerutdanning	48 059	36 991	-8 286	-22,40
Uoppgitt	37 321	26 063	-2 957	-11,35
Gjennomsnitt		30 307	-5 696	-18,79

¹ Det er utdanningsnivået til intervjuobjektet i Barnetilsynsundersøkelsen som bestemmer hvilken kategori husholdningen havner i.

6. Avslutning

I denne rapporten har vi presentert og dokumentert en mikrosimuleringsmodell for utgifter til barnetilsyn. Ved hjelp av regelverk og et koblet datagrunnlag har vi etablert en modell som beregner proveny- og fordelingseffekter av ulike endringer i systemet for foreldrebetaling i barnehage og skolefritidsordning.

Det er åpenbart at forutsetningen om at husholdningene ikke endrer atferd ved endringer i foreldrebetalingene ikke er korrekt. Men i likhet med resultater fra LOTTE-Skatt benyttes resultatene fra slike atferdsfrie simuleringsmoduler gitt erkjennelsen av at det sees bort fra viktige tilpasninger til det nye regelverket. Det neste steget i arbeidet med modellapparatet som presenteres her, er å utvikle en beslutningsmodell for foreldre med førskolebarn, tilsvarende den som er utviklet i Kornstad og Thoresen (2007), slik at vi får med responser på arbeidstilbud og bruk av barnetilsynsordninger når foreldrebetalingen i barnehager endres. En modell som tar høyde for slike adferdseffekter vil ventelig gi en mer nøyaktig beskrivelse av hva som skjer med proveny og inntektsfordeling når systemet for foreldrebetaling endres.

Referanser

Arbeids- og velferdsdirektoratet (NAV) (2011a): Barnetilsyn, <http://www.nav.no/Familie/Enslig>.

Arbeids- og velferdsdirektoratet (NAV) (2011b): Kontantstøtte til småbarnsforeldre, <http://www.nav.no/Familie/Kontantst>.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD) (2011): Endringer i kontantstøtte, pressemelding 6. oktober 2011.

Dagsvik, J.K., T. Kornstad, Z. Jia og T.O. Thoresen (2008): *LOTTE-Arbeid – en mikrosimuleringsmodell for arbeidstilbudseffekter*, Rapporter 2008/11, Statistisk sentralbyrå.

Hansen, K., B. Lian, R. Nesbakken og T.O. Thoresen (2008): *LOTTE-Skatt – en mikrosimuleringsmodell for beregning av direkte skatter for personer*, Rapporter 2008/36, Statistisk sentralbyrå.

Håkonsen, L. (2003): Barnehagesubsidier og økonomisk effektivitet, *Økonomiske analyser* 5/2003, Statistisk sentralbyrå.

Kornstad, T. og T.O. Thoresen (2007): A Discrete Choice Model for Labor Supply and Child Care, *Journal of Population Economics* 20 (4), 781–803.

Lovdata (2005): Forskrift om foreldrebetaling i barnehager. Fastsatt ved kgl. res. 16. desember 2005 nr. 1478 med hjemmel i lov 17. juni 2005 nr. 64 om barnehager (barnehageloven). Tilgjengelig fra www.lovdata.no.

Lunder, T. E. (2011): Analyser av kostnader i barnehager 2010, Telemarksforskning.

Moafi, H. og E. S. Bjørkli (2011): *Barnefamiliers tilsynsordninger, høsten 2010*, Rapporter 2011/34, Statistisk sentralbyrå.

Nygaard, R. (2009): Billigere barnehageplasser – dyrere SFO. Valgaktuelt 2009, Statistisk sentralbyrå.

OECD (2011): Enrolment in childcare and pre-schools, <http://www.oecd.org>.

Rochlunge, C. (2011): *Undersøking om foreldrebetaling i barnehagar*, Rapportar 2011/26, Statistisk sentralbyrå.

Skatteetaten (2011): Lignings-ABC 2011 – Foreldrefradrag, <http://www.skatteetaten.no/no/Bibliotek/>.

Statistisk sentralbyrå (2010): Barnehagar, eigenbetaling endringstal, <http://www.ssb.no/vis/emner/04/02/10>.

Statistisk sentralbyrå (2011): KOSTRA, <http://www.ssb.no/kostra/>.

St.prp. nr. 1 (2011-2012): Statsbudsjettet.

TNS Gallup (2011): Redusert foreldrebetaling for barnehageplass – ordninger for familier med lavest betalingsevne. Oslo.

Turmo, A., Ø. Guttersrud, E. Elstad og R.V. Olsen (2009): The impact of attending after-school care schemes on science achievement in primary school: A Norwegian study, *International Journal of Educational Research*, 48(5), 331–341.

Utdanningsdirektoratet (2011): Grunnskolens informasjonssystem,
<https://www.wis.no/gsi/?id=&epslanguage=no>.

Wilhelmsen, M. & T. Löfgren (2011): Undersøkelsen om barnefamiliers tilsynsordninger 2010 – Dokumentasjonsrapport, Notater 13/2011, Statistisk sentralbyrå.

Tabellregister

2.1.	Kontantstøtte i forhold til avtalt oppholdstid i barnehage. Timer per uke	13
4.1.	Sammenligning mellom simulerte og faktiske årlige barnehageutgifter. Husholdninger rangert etter bruttoinntekt, inkludert skattefrie ytelser.....	17
4.2.	Sammenligning mellom simulerte og faktiske årlige SFO-utgifter. Husholdninger rangert etter bruttoinntekt, inkludert skattefrie ytelser.....	18
4.3.	Sammenligning av simulerte og faktiske barnehageutgifter. Husholdninger rangert etter ekvivalent disponibel inntekt, fratrukket passutgifter	18
4.4.	Sammenligning av simulerte og faktiske årlige SFO-utgifter. Husholdninger rangert etter ekvivalent disponibel inntekt, fratrukket passutgifter	19
4.5.	Sammenligning mellom simulerte og faktiske årlige barnehageutgifter. Husholdninger rangert etter antall barn 0-10 år i husholdningen.....	19
4.6.	Sammenligning mellom simulerte og faktiske årlige SFO-utgifter. Husholdninger rangert etter antall barn 0-10 år i husholdningen.....	19
5.1.	Proveny ved gjeldende maksimalpris og provenyendring ved ny maksimalpris i 2012. Millioner kroner	20
5.2.	Gjennomsnittlig disponibel inntekt (etter passutgifter) ved gjeldende maksimalpris og endring i disponibel inntekt ved ny maksimalpris i 2012. Husholdninger med barn 0-10 år rangert etter bruttoinntekt, inkludert skattefrie overføringer	21
5.3.	Endring i ekvivalent disponibel inntekt ved ny maksimalpris i 2012 for husholdninger med barn 0-10 år, etter ekvivalent disponibel inntekt ved gjeldende maksimalpris	21
5.4.	Endring i ekvivalent disponibel inntekt ved ny maksimalpris i 2012 for husholdninger med barn 0-10 år og andeler av utdanningskategorier, etter ekvivalent disponibel inntekt ved gjeldende maksimalpris.....	21
5.5.	Endring i ekvivalent disponibel inntekt ved ny maksimalpris i 2012 for husholdninger med barn 0-10 år og andeler i ulike innvandringskategorier, etter ekvivalent disponibel inntekt ved gjeldende maksimalpris.....	22
5.6.	Endring i ekvivalent disponibel inntekt etter passutgifter ved innføring av inntektsmoderasjon i 2012 for husholdninger med barn 0-10 år, etter ekvivalent disponibel inntekt ved gjeldende system	22
5.7.	Totale passutgifter ved gjeldende system og endring i totale passutgifter ved innføring av inntektsmoderasjon i 2012 for husholdninger med barn 0-10 år, etter forsørgerstatus	23
5.8.	Proveny ved gjeldende system og provenyendring ved innføring av inntektsmoderasjon i 2012. Millioner kroner	23
5.9.	Proveny ved gjeldende system og provenyendring ved innføring av gratis skolefritidsordning i 2012. Millioner kroner	23
5.10.	Endring i disponibel inntekt etter passutgifter ved gratis SFO i 2012 for husholdninger med barn 0-10 år, etter innvandrerbakgrunn	23
5.11.	Totale passutgifter ved gjeldende system og endring i totale passutgifter ved gratis SFO i 2012 for husholdninger med barn 0-10 år, etter utdanningsnivå	24

B Returadresse:
Statistisk sentralbyrå
NO-2225 Kongsvinger

Statistisk sentralbyrå

Oslo:

Postboks 8131 Dep
NO-0033 Oslo
Telefon: 21 09 00 00
Telefaks: 21 09 49 73

Kongsvinger:

NO-2225 Kongsvinger
Telefon: 62 88 50 00
Telefaks: 62 88 50 30

E-post: ssb@ssb.no
Internett: www.ssb.no

ISBN 978-82-537-8363-5 (trykt)
ISBN 978-82-537-8364-2 (elektronisk)
ISSN 1891-5906

ISBN 978-82-537-8363-5

9 788253 783635

